

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Vorbirea contelui Ștefan Tisza,

rostită în dieta țării în ședința din 20 Februarie 1914.

Cu privire la pertractările pe cari contele Ștefan Tisza, ministrul președinte ungar, le poartă de multă vreme cu fruntașii poporului român din patrie, pentru a ajunge cu ei la o înțelegere multămitoare pentru opinia publică, maghiară și română, deopotrivă, — Excelența Sa a făcut dietei în ședința din 20 Februarie n. însemnate comunicări, cari la tot cazul vor avea urmări îmbucurătoare pentru Români și pentru celelalte popoare nemaghiare din patria aceasta, dornice toate de a se împărtăși de o tratare mai bună decât în trecut din partea puterii executive a statului. Contele Tisza a rostit în dieta vorbirea următoare:

«Onorată dietă! După cum ați binevoit a ceti în ziare, a apărut declarația comitetului partidului național român, care aduce la încheiere schimbul de idei dintre mine și împuțerniciei partidului național, și mă pune în poziția, de a vă putea da lămuriri în toată privința eshauritoare.

Pot să spun, onorată casă, că cu greu am așteptat să sosească momentul acesta, ca să judece opinia publică, la lumina faptelor prezentate în mod sec, în golăteala lor, asupra procedurii mele, și să poată judeca și asupra acelor acuse și atacuri cuprinse în vorbe mari, cari au urmărit această întregă acțiune, căutând să o discrediteze. Cer înaintea grațioasă ertare a onoratei case, dacă cumva ași fi sec și plictisitor la vorbă. Problema mea în prima linie o văd în aceea, ca să fac cunoscut onoratei case în toate amănuntele punctul de vedere și declarațiile guvernului în jurul acestui schimb de idei, cu privire la toate chestiile.

Mă simțesc dispensat dela aceea, ca să-mi desvolt punctul de vedere în jurul principiului fundamental al chestiei. Și mă simțesc dispensat, nu numai pentru aceea, pentru că doară după un trecut de trei decenii în viața publică e de prisos a dovedi, că nu mânec nici eu din alte puncte de vedere, decât din acelea din cari trebuie să mânec la aprecierea chestiei de naționalitate fiecare Maghiar. Iar de altă parte pentru aceea, pentru că în trecutul apropiat de repețitori am avut ocaziune a mă pronunța în chestia aceasta. Tocmai cu privire la punctele fundamentale de vedere ale chestiei de naționalitate s'a desvoltat aici un amănunțit schimb de idei, între stimatul condeputat contele Apönyi Albert și neînsemnata mea persoană, și cu ocaziunea aceasta am putut desvolta și lămuriri pe deplin punctele de vedere principiare, cari servesc ca bază. Eu deci numai pentru a complecta tabloul repet și rezumez cu totul pe scurt, că în chestia aceasta în mod natural am pornit dela marele adevăr, după care statul

național maghiar își caută realizarea misiunii sale naționale în buna înțelegere frățească cu cetățenii de buze nemaghiare din țară. Politica națională maghiară își caută succesele, valorarea, în aceea, că pe lângă conservarea caracterului național al statului maghiar, aduce în consonanță cu scopurile statului maghiar, ale națiunii maghiare, interesele juste, năzuințele juste, ale cetățenilor de buze streine ale țării. Se face aceasta pe baza egalei îndreptățiri, și trebuie să se facă pe baza sentimentului frățesc, pentru că numai dărnicia pe terenul drepturilor, împreună cu sentimentul frățesc, poate crea pe seama cetățenilor de buze nemaghiare ai patriei acesteia toate condițiile pentru înaintarea materială și culturală, pentru valorarea lor socială, cu un cuvânt, pentru bunăstarea lor. Poate crea atmosfera, în care ei cu adevărat pot să devină cetățeni mulțumiți ai patriei acesteia. Pentru că atmosfera aceasta să poată fi creată, onorată casă, natural, că lucrul depinde nu numai dela națiunea maghiară, ci și dela cetățenii de limbă străină ai țării. Ei au se manifeste o astfel de purtare, ei trebuie să-și aducă năzuințele lor juste astfel în consonanță cu condițiile de existență ale statului național maghiar, ca prin aceasta să resfire neînțelegerile, se resfire neîncrederea, punând baze încrederii și unității de simțire.

Tocmai din punctul acesta de vedere considerând eu situația, nu acuma, nu eri, ci cu decenii mai înainte am aflat, că e o apariție extrem de regretabilă faptul, că aceasta primă condiție a armoniei, care, slavă Domnului, există la cea mai mare parte a cetățenilor de limbă străină ai țării, se află poate în măsura cea mai mică tocmai la poporul, la care toate celelalte condițiuni prealabile se află în cea mai perfectă măsură, că tocmai majoritatea acestui popor, a poporului român, stă astăzi încă pe un punct de vedere, care înseamnă și are ca urmare, în mod necesar, contrastul, neîncrederea, cu privire la care popor nu numai că se poate spune aceea ce se spune despre fiecare cetățean al țării, că dacă judecă bine situația, poate fi mulțumit cu soartea pe care i-o asigură națiunea maghiară, care are o constituție milenară, și care a căutat în întregul ei trecut de o mie de ani libertatea, și cu privire la care chiar și naționaliștii cei mai șoviniști pretind, ca Românii din monarhia aceasta să vină întru ajutorul caracterului dualistic al monarhiei și în al domniei preponderante a maghiarimeii. (Așa e. Așa e.)

Aceasta m'a îndemnat înainte cu decenii, ca la toată ocaziunea, cu graiul și cu fapta, să mă nizuiesc a da expresiune convingerii mele, se caut armonia cu cetățenii de buze române ai țării acesteia. Am căutat'o

pe terenul vieții de toate zilele, unde locuind la granițe de limbă, raporturile bune ale bunului vecin mă leagă de sute de concetățeni români, ba de mii de ei, și unde în mijlocul multor rele și bucurii mărunte ale vieții de toate zilele văd, ce teren recunoscător află în sufletul lor accesibil orice manifestare de bunăvoință, de simpatie. Dar am căutat'o și în viața municipală și o caut, unde mi s'a dat ocazia, pe câmpul politic regnicolar. Încă prin anii nouăzeci am avut ocaziune ici colea să întreprind pași în direcția aceasta. Vă aduceți doară aminte, cum odată, când s'au înscenat scandalul regretabile de stradă în Oradea-mare față de Românii de acolo, neînsemnata mea a dat expresiune în adunarea generală a comitatului Bihor indignării, condamnând scandalurile într'un ton, care a restabilit apoi earăși bunele raporturi dintre Românii și Maghiarii de acolo, pe cari raporturi acest mic incident putea să le răstoarne din temelii. Unor asemenea sentimente am dat expresiune apoi și la serbarea înălțătoare de suflete a bisericii române, decursă în Arad, cu ocaziunea instalării episcopului Goldiș de fericită memorie. Imi stă în vie memorie și acuma încă preotul român, cu barbă neagră ca corbul și cu față înflăcărată, vestit agitator naționalist, din fața căruia și din ochii căruia am cetit atunci efectul, pe care l'a avut vorbirea mea asupra lui, și care astăzi, cu păr alb și cu barbă căruntă, dar cu suflet tinăr și plin de putere, face servicii în șirele noastre cauzei înțelegerii și a concordiei dintre Maghiarii și Români. (Arată spre vicariul Vasile Mangra. Aclamări vii.)

Eu, onorată casă, m'am nizuit să fac servicii cauzei acesteia și în timpul cel foarte scurt, când înainte cu zece ani, din aceeași poziție ca acum, pe lângă responsabilitate, am condus afacerile publice. Atunci am putut săvârși numai o anumită muncă pregătitoare. Înainte de a fi făcut și de a fi putut face orice pas în fața publicității, m'au măturat de aici evenimentele, și în mod natural numai la 1910 am ajuns de nou în poziția, ca revenind la câmpul politice active, să mă pot ocupa cu chestia aceasta. Celce a dat atențiune vorbirilor mele, ținute în cursul campaniei electorale din 1910, și și le revoacă în memorie, împreună cu discursul rostit aici în casă cu ocaziunea discuției asupra proiectului de adresă, imi va da dreptate, poate, că eu, amăsurat răului meu obicei, și în chestia aceasta, în mod consecvent, de decenii imi țin de datoriță a face servicii aceleiași cauze pe aceleiași baze principiare. (Aclamări vii.)

E numai natural deci, că acuma, când de nou cade asupra mea răspunderea, și mie mi încumbă datoriță de a mă nizui să dau direcție și desvoltare ulterioară politice naționale maghiare, de nou am luat în mână cu toată inima chestia aceasta, munca înțelegerii reciproce, a lămuririi reciproce, nizuindu-mă din tot adinsul să caut, ca să

delăturăm toate momentele contrastului, neîncrederii, cari astăzi încă, durere, formează părete despărțitor între națiunea maghiară și o parte însemnată a românilor, care părete despărțitor la tot cazul e pedecă și izvor al slăbiciunii, e moment de slăbire din punct de vedere al politice naționale maghiare, care însă, după convingerea mea, înăbușă cu putere de tot superfluă și fatală și desvoltarea românilor din patrie. (Aprobări vii.)

La dreptul vorbind, înainte de a ajunge la guvern, înainte de a ocupa poziția aceasta, nu doară din încredințarea domnului ministru președinte de atunci, dar cu știrea și cu aprobarea lui, am luat firul schimbării de idei între persoane, cu unii dintre bărbații conducători ai partidului naționalist român. Am căutat ocaziunea, ca să întreb pe stimatul condeputat Teodor Mihali, nu ar fi cumva vre-o modalitate de a ne apropia, spre a cunoaște dorințele, plângerile românilor, interesele ei, cari se cere să fie satisfăcute, și că acest schimb de idei nu ne-ar aduce cumva mai aproape de delăturarea contrastelor? Provocarea mea a aflat răsune, și deja în anul trecut, cred că în Martie, sau în Aprilie, s'au început acele schimbări de păreri intime între mine, care eram atunci președintele casei, din punctul acesta de vedere deci din particular, și între trei membri ai comitetului național român, exmiși pentru inițierea și continuarea schimbului de idei.

Aceste schimbări de idei au fost continuate și după venirea mea la guvern, dar din diferite motive nu în zilele prime, ci am reluat firul abia în luna Octomvrie, iar în Decemvrie și Ianuarie ne-am întâlnit de repețitori, am vorbit de repețitori. Convorbirile acestea s'au învățit totdeauna în jurul unor chestiuni singuratiche de detal, pe lângă conservarea totdeauna a aceleiași baze principiare. Pentru că în mod necesar cadrele principiare erau date, de ele mă țin demult, din tineretea mea, și numai pe lângă conservarea nevătămată a acestor baze aflu eu peste tot de posibilă și de salutară înțelegerea.

Nu putea să fie deci vorba despre abandonarea acestor baze. Și în interesul adevărului trebuie să recunosc, că din partea domnilor acelora, pretensiuni, cari ar sta în contrast cu condițiunile de existență ale statului național maghiar, numai în cerc foarte restrâns au fost reclamate.

În chestie de natură politică, în legătură cu întocmirile statului, s'au arătat numai două dorințe concrete. Una era aceea, ca să se dea anumite garanții, că în ținuturile țării locuite în preponderanță de Români, vor fi aplicați funcționari români, iar cealaltă aceea, ca să li se dea anumite garanții, că într'un număr mai mare de cercuri electorale majoritatea preponderantă a alegătorilor va fi română. Ce se atinge de cea dintâi, am fost silit din capul locului să o resping a limite, (Aprobări vii generale), dând exprimare mării mele dorințe, ca

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ARAD.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii «VICTORIA», prin aceasta se invită conform §-ului 17 din statute la

a XXVI-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Arad, la 1 Martie st. n. 1914 la 10 ore înainte de amiază, în localitățile institutului (Calea Arhiducelui Iosif Nr. 2).

OBIECȚELE:

1. Raportul direcțiunii, al comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului.
2. Deciderea asupra împărțirii venitului curat.
3. Alegerea a 2 membri în direcțiune.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în sensul §-ului 22 din statute, sunt rugați a-și anunța la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, la 20 Februarie 1914.

Direcțiunea institutului.

(403) 1-1

CONTUL BILANȚ LA 31 DECEMBRIE 1913.

ACTIVA.

PASIVA.

		K	f			K	f	
Casa în număr		257,636	28	Capital societar: 12,500 acții a 200 cor.		2,500,000	—	
Bon în Giro-Conto la Banca Austro-Ung.	174,222	89	431,859	17	Fond general de rezervă	1,000,000	—	
Capitale elocote la alte bănci	344,260	58			863,344	30		
Casa de păstrare poștală	18,616	10	362,876	68	Fond special de rezervă	245,249	79	
Cambii			17,660,073	19	Fond de penziune		2,108,594	09
Imprumuturi hipotecare			2,863,117	—	Depuneri spre fructificare		13,574,703	12
Imprumuturi de cont-curent cu acop. hip. și de efecte			2,200,318	64	Depozite de cassă		40,444	51
Avansuri pe efecte			82,436	—	Cambii reescontate		5,959,237	87
Efecte proprii:					Contribuție restantă la depuneri		33,690	89
500,000 cor. nom. Oblig. com. «Pesti Hazai Első Takarékpénztár egyes» cu 4% a 80	400,000	—			Dividenda neridicată		4,000	—
100,000 cor. Scris. funciare cu 4 1/2% «Egyes bpesti fővárosi takarékpénztár a 90	90,000	—			Creditori		28,772	13
24,500 cor. nom. Oblig. cu 4 1/2% «Hazai Bank r. t.» a 90	22,050	—			Interese transitoare anticipate		306,685	34
20 acții «Banca Austro-Ungară» a 1600	32,000	—			Venit transpus din anul trecut	30,260	61	
100 acții «Ustredni banka ceskych spr.» Praga a 400	40,000	—			452,663	92	482,924	53
60 acții «Hungária» pamutárügyar Arad a 500	30,000	—			Profit curat			
200 acții «Banca generală de asigurare» Sibiu a 200	40,000	—						
10 acții «Marta» magyar automobil rt. Arad a 200	2,000	—						
Acții dela diverse bănci și întreprinderi	114,650	—	770,700	—				
Realități proprii:								
Casa institutului din Arad, calea Arhiducelui Iosif Nr. 2	130,000	—						
Casa institutului din Arad, calea Arhiducelui Iosif Nr. 1	220,000	—						
Casa filialei din Chișineu	41,000	—						
Casa filialei din Boroșineu	60,000	—						
Alte realități de vânzare	88,469	68	539,469	68				
Debitori			93,401	47				
Mobiliar	30,342	65						
Amortizare	10,342	65	20,000	—				
Interesé transitoare restante			14,800	65				
			25,039,052	48			25,039,052	48

CONTUL PROFIT ȘI PERDERE LA 31 DECEMBRIE 1913.

DEBIT.

CREDIT.

		K	f			K	f	
Interese pentru depuneri spre fructificare		681,270	75	Venit transpus din anul trecut		30,260	61	
Interese de reescont		421,062	37	Interese:				
Spese:				dela cambii	1,407,218	85		
Salare	88,134	62		dela împrumuturi hipotecare	225,666	01		
Bani de cvartir	27,214	42		dela împrumuturi de cont-curent	128,027	14		
Imprimare, diverse plăți și spese de birou	53,682	69		dela avansuri pe efecte	5,503	98		
Porto	8,631	07		dela capitale elocote la alte bănci	23,836	59		
Chirie	7,333	34		dela efecte proprii	34,105	11	1,824,357	68
Marce de prezență	3,480	—		Chirii și alte arânzi		15,561	97	
Contribuție	71,818	21		Proviziuni și alte venituri		53,841	47	
10% dare la depuneri	68,127	08	139,945	29				
Amortizare din mobilier			10,342	65				
Venit transpus din anul trecut	30,260	61						
Profit curat	452,663	92	482,024	53				
			1,924,021	78			1,924,021	73

Arad, la 31 Decembrie 1913.

Sava Raicu m. p., director-executiv.

Ioan Moldovan m. p., contabil.

DIRECȚIUNEA:

Mihai Veliciu m. p., președinte. Dr. Nicolae Cioclan m. p. Roman R. Ciorogariu m. p., vice-președinte.
Axentie Secula m. p. Dr. Aurel Demian m. p. Petru Truția m. p. Traian Vășianu m. p. Dr. Stefan C. Pop m. p.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină consonanță cu registrele institutului.

Dr. Sever Ispravnic m. p., președinte. Dr. Cornel Ardelean m. p. Dr. Ioan Németh m. p.
Dr. George Vessa m. p. Procopiu Givulescu m. p. Aureliu St. Șuluțiu m. p., revizor expert al «Solidarității».